

| مقدمه مترجمان |

روان‌شناسی حوزه بسیار جذابی است و کتاب پیش روی شما به‌خوبی این موضوع را نشان می‌دهد. چرا مغز، احساسات، افکار، شخصیت و رفتار ما این‌گونه است و این ویژگی‌ها چگونه بر ما تأثیر می‌گذارند؟ کتاب چهل پژوهش تحول‌آفرین در روان‌شناسی، یک کتاب درسی پرفروش و پرمخاطب در دنیا است؛ اما برخلاف بسیاری از کتاب‌های درسی دیگر، وقتی شروع به خواندن آن می‌کنیم، دیگر نمی‌توانیم آن را ببندیم. اگر دانشجوی سال‌های نخست روان‌شناسی هستید یا به‌تازگی می‌خواهید با این رشته آشنا شوید، این کتاب می‌تواند یک شروع عالی باشد. همچنین، مدرسان و استادان دانشگاه می‌توانند به‌عنوان منبع جانبی یا اصلی برای درس‌های مباحث اساسی در روان‌شناسی، روان‌شناسی عمومی پیشرفته، تاریخچه روان‌شناسی، روش تحقیق و حتی روان‌شناسی تجربی از این کتاب استفاده کنند.

مطالب این کتاب به زبانی ساده نوشته شده است، به‌طوری که فردی که دانش قبلی در حوزه روان‌شناسی ندارد، به‌راحتی می‌تواند مطالب آن را درک کند و از آن‌ها لذت ببرد. با وجود سادگی، در کتاب حاضر، بسیاری از اصطلاحات علمی در حوزه روان‌شناسی تعریف و تشریح شده‌اند و به دانشجوی کمک می‌کند تا در مورد این پژوهش‌های دوران‌ساز، روان‌شناسان مشهور و بسیاری از مفاهیم موجود در کتاب‌های درسی، دانش و بینش عمیق‌تری پیدا کنند. توصیف پژوهش‌ها به‌گونه‌ای است که مخاطب را به تفکر وامی‌دارد. به‌طور مثال، وقتی در مورد پژوهش‌های انجام شده روی حیوانات صحبت می‌شود، به‌راحتی می‌توانیم به دلالت‌های آن در مورد انسان‌ها پی ببریم.

اثر حاضر دانش نسبتاً جامعی را در اصلی‌ترین زمینه‌های روان‌شناسی فراهم می‌سازد. چهل مطالعه معرفی شده، در قالب ده فصل سازمان‌دهی شده‌اند که هر کدام یکی از جنبه‌های اصلی روان‌شناسی از جمله روان‌شناسی زیستی، روان‌شناسی تحولی، انگیزش و هیجان، روان‌شناسی شناختی، روان‌شناسی اجتماعی، شخصیت و روان‌درمانی را پوشش می‌دهد. کتاب به‌شکلی سازمان‌دهی شده است که نیازی نیست که آن را از صفحه نخست شروع کنید و تا صفحه آخر بخوانید. ساختار مجزای فصل‌ها و پژوهش‌ها به شما این امکان را می‌دهد که آن را ورق بزنید و از هرجایی که می‌خواهید شروع کنید. با این حال، پیشنهاد و توصیه می‌کنیم که در نهایت، هر چهل پژوهش را بخوانید.

پژوهش‌ها با دقت و هوشمندی بالایی انتخاب شده‌اند، به‌طوری که در پایان هر مطالعه، معمولاً با نویسنده هم‌نظر خواهید بود که پژوهش معرفی‌شده، واقعاً روان‌شناسی و گاه، نگاه ما به انسان را تغییر داده است. هر مطالعه، ویژگی‌ها و جذابیت‌های منحصربه‌فردی دارد. متأسفانه اغلب دانشجویان رشته روان‌شناسی نسبت به ماهیت، اهداف و اهمیت پژوهش‌های کلاسیک این رشته بی‌اطلاع هستند. این کتاب، این خلاء را به‌خوبی پر می‌کند، به‌طوری که علاوه بر توضیح نسبتاً جامع هر مطالعه، دلیل اهمیت آن را بیان می‌کند و سرانجام، برخی از مهم‌ترین پژوهش‌های اخیر در زمینه هر کدام از مطالعات را معرفی می‌کند و بدین ترتیب، به پدیدایی ذهنیتی روزآمد و نقادانه در دانشجویان کمک می‌کند.

امیدواریم که مطالعه کتاب چهل پژوهش تحول‌آفرین در روان‌شناسی، برای شما نیز هم از نظر دانش کلی روان‌شناسی و هم از نظر تقویت نگاه تحلیل‌گر و علمی تحول‌آفرین باشد. در ایران، پژوهش در حوزه علوم انسانی و اجتماعی و به‌طور خاص، روان‌شناسی به تحول نیاز دارد و بر این باوریم که معرفی و خوانده شدن کتاب حاضر می‌تواند به دانشجویان نشان دهد که پژوهش واقعی چگونه است و چطور می‌توان پژوهش اثرگذار انجام داد.

بر مبنای سال‌ها تجربه تدریس در دانشگاه و نگارش آثار دانشگاهی، کتاب حاضر را به‌عنوان یک منبع درسی منحصربه‌فرد یافته و انتخاب کرده‌ایم. تلاش ما بر این بوده است که سبک ترجمه خود را مطابق با سیاق نگارش کتاب اصلی، ساده و روان، اما دقیق و با رعایت زبان علمی انجام دهیم. در عین حال، همواره مشتاق دریافت نظرات و پیشنهادهای همکاران و دانشجویان گرامی برای بهبود ترجمه کتاب در چاپ‌های بعدی خواهیم بود.

امیرعلی مازندرانی، استادیار پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی، سازمان سمت

ناصر آقابابائی، استادیار پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی، سازمان سمت

فرهاد جمهری، استادیار دانشگاه علامه طباطبائی تهران

ابوطالب سعادت‌ی شامیر، استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

مهدی زارع بهرام آبادی، دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی تهران

| فهرست |

.....	مقدمه مترجمان	۵
.....	مقدمه	۹
.....	انتخاب مطالعه‌ها	۱۰
.....	شیوهٔ ارائهٔ مطالعه‌ها	۱۰
.....	تازه‌های ویراست هشتم	۱۱
.....	اخلاق در پژوهش‌های شامل شرکت‌کنندگان انسانی و حیوانی	۱۲
.....	قدردانی	۱۷
.....	فصل اول: زیست‌شناسی و رفتار انسان	۱۹
.....	مطالعهٔ ۱-۱ یک مغز یا دو مغز؟	۲۰
.....	مطالعهٔ ۲-۱ تجربهٔ بیشتر = مغز بزرگ‌تر	۳۲
.....	مطالعهٔ ۳-۱ آیا استعداد «طبیعی» دارید؟	۴۲
.....	مطالعهٔ ۴-۱ مراقب پرتگاه دیداری باشید!	۵۳
.....	فصل دوم: ادراک و هشیاری	۶۳
.....	مطالعهٔ ۱-۲ نگاهی طولانی بیندازید	۶۵
.....	مطالعهٔ ۲-۲ خفتن و بی‌شک خواب دیدن	۷۳
.....	مطالعهٔ ۳-۲ به‌عنوان یک مقوله، استعداد طبیعی دارد	۸۲
.....	مطالعهٔ ۴-۲ وانمود به هیپنوتیزم شدن	۹۲
.....	فصل سوم: یادگیری و شرطی‌سازی	۱۰۳
.....	مطالعهٔ ۱-۳ مسئله فقط ترشح بزاق سگ‌ها نیست!	۱۰۴
.....	مطالعهٔ ۲-۳ آلبرت کوچولوی هیجانی	۱۱۳
.....	مطالعهٔ ۳-۳ بزَن به تخته!	۱۲۱
.....	مطالعهٔ ۴-۳ پرخاشگری بین ... پرخاشگری کن!	۱۳۰
.....	فصل چهارم: هوش، شناخت و حافظه	۱۳۹
.....	مطالعهٔ ۱-۴ آنچه انتظار دارید، همان چیزی است که به دست می‌آورید	۱۴۰
.....	مطالعهٔ ۲-۴ چطور باهوش هستید؟	۱۴۹
.....	مطالعهٔ ۳-۴ نقشه‌های ذهن شما	۱۶۱
.....	فصل پنجم: رشد انسان	۱۸۱
.....	مطالعهٔ ۱-۵: کشف عشق	۱۸۲
.....	مطالعهٔ ۲-۵: از دل نروود هر آنکه از دیده برفت	۱۹۱
.....	مطالعهٔ ۳-۵: چقدر بااخلاق هستید؟	۲۰۱
.....	مطالعهٔ ۴-۵: کنترل دارم، پس راضی‌ام!	۲۱۰

| فصل ششم: هیجان و انگیزش |..... ۲۱۹

- مطالعه ۱-۶: انگیزش جنسی..... ۲۲۰
- مطالعه ۲-۶: می‌توانم حقیقت را کاملاً در چهره‌ات ببینم!..... ۲۲۸
- مطالعه ۳-۶: هیجان‌هایتان را تماشا می‌کنید؟..... ۲۳۶
- مطالعه ۴-۶: اندیشه‌های ناهماهنگ..... ۲۴۳

| فصل هفتم: شخصیت |..... ۲۵۳

- مطالعه ۱-۷: آیا سرنوشتتان در اختیار خودتان است..... ۲۵۴
- مطالعه ۲-۷: مردانه یا زنانه ... یا هر دو..... ۲۶۴
- مطالعه ۳-۷: مسابقه با قلبتان..... ۲۷۶
- مطالعه ۴-۷: یکی یا همه..... ۲۸۵

| فصل هشتم: آسیب‌شناسی روانی |..... ۲۹۵

- مطالعه ۱-۸: به هر حال، اینجا چه کسی دیوانه است؟..... ۲۹۶
- مطالعه ۲-۸: دوباره دارید حالت تدافعی می‌گیرید..... ۳۰۶
- مطالعه ۳-۸: یادگیری افسرده بودن..... ۳۱۴
- مطالعه ۴-۸: ازدحام در گودال رفتاری..... ۳۲۳

| فصل نهم: روان‌درمانی |..... ۳۳۳

- مطالعه ۱-۹: انتخاب روان‌درمانگر خود..... ۳۳۴
- مطالعه ۲-۹: چگونه ترس را از میان برداریم..... ۳۴۱
- مطالعه ۳-۹: فرافکنی‌هایی که نشان می‌دهد که چه کسی هستید..... ۳۵۱
- مطالعه ۴-۹: این را تصور کنید!..... ۳۵۹

| فصل دهم: روان‌شناسی اجتماعی |..... ۳۶۹

- مطالعه ۱-۱۰: زندانی با هر نام دیگر..... ۳۷۰
- مطالعه ۲-۱۰: قدرت هم‌رنگی..... ۳۷۹
- مطالعه ۳-۱۰: کمک کردن یا نکردن..... ۳۸۶
- مطالعه ۴-۱۰: اطاعت به هر قیمتی؟..... ۳۹۷

| واژه‌نامه |..... ۴۰۹

مقدمه

به هشتمین ویراست کتاب «چهل پژوهش تحول‌آفرین در روان‌شناسی» خوش آمدید. بیش از ۲۵ سال است که این کتاب تکیه‌گاه اصلی بسیاری از درس‌های دبیرستان و دانشگاه در سراسر دنیا بوده است و به شش زبان ترجمه شده است. اغلب مطالعاتی که در این ویراست گنجانده‌ایم، همان‌هایی هستند که بخش عمده ویراست نخست این کتاب را تشکیل می‌دادند. این موضوع، نشان می‌دهد که این مطالعات دوران‌ساز چگونه به تأثیرگذاری خود در اندیشه و پژوهش‌های روان‌شناختی ادامه می‌دهند. مطالعات اولیه و آن‌هایی که در ویراست‌های بعدی اضافه شده‌اند یا تغییر کرده‌اند، کمک می‌کنند تا نیم‌نگاهی جذاب به تولد و رشد علم روان‌شناسی و بینش‌هایی داشته باشیم که تلاش برای رمزگشایی از پیچیدگی‌های ماهیت انسان را فراهم کرده است.

بسیاری از مطالعات درباره رفتار انسان تأثیر چشمگیر و پایداری روی رشته‌های گوناگونی داشته‌اند که زمینه گسترده روان‌شناسی را تشکیل می‌دهند. یافته‌های حاصل از این پژوهش‌ها دانش ما درباره رفتار انسان را متحول و برای پروژه‌ها و برنامه‌های پژوهشی بی‌شمار آینده زمینه‌چینی کرده‌اند. حتی زمانی که یافته‌های برخی از این مطالعات کلیدی، بعداً به تردید و مناقشه کشیده شده‌اند، نقش و تأثیرگذاری آن‌ها در بستر تاریخی هرگز رنگ نباخته است. آن‌ها همچنان در مقاله‌های جدید مورد استناد قرار می‌گیرند، همچنان موضوع مباحثه‌های دانشگاهی هستند، همچنان زیربنای صدها فصل در کتاب‌های درسی را تشکیل می‌دهند و هنوز هم در ذهن روان‌شناسان جایگاه ویژه‌ای دارند.

ایده این کتاب از سی سال سابقه تدریس من در حوزه روان‌شناسی سرچشمه می‌گیرد. بیشتر کتاب‌های درسی روان‌شناسی بر مبنای آن دسته از مطالعات کلیدی هستند که در طی تاریخی نسبتاً کوتاه، علم روان‌شناسی را شکل داده‌اند. با وجود این، کتاب‌های درسی به‌ندرت به اصل این مطالعات اولیه، توجهی را معطوف می‌کنند که از هر جهت سزاوارش هستند. فرایندها و یافته‌های این مطالعات اولیه آن‌قدر خلاصه و سرسری بیان می‌شوند که بخش ناچیزی از شور و هیجان این اکتشافات باقی می‌ماند. گاهی یافته‌های پژوهش‌ها به‌شکلی بیان می‌شوند که ممکن است خواننده را در مورد کارایی و تأثیر آن‌ها درباره دانسته‌ها و نحوه کسب دانش ما درباره آن‌ها حتی گمراه کنند. این اصلاً انتقاد به نویسندگان کتاب‌های درسی نیست. آن‌ها در زمینه حجم کتاب محدودیت دارند و باید درباره اینکه کدام مطالب را با چه جزئیاتی در کتاب

بگنجانند، تصمیم‌های دشوار زیادی بگیرند. با این حال، این وضعیت مایهٔ تأسف است، چراکه مبنای کل روان‌شناسی مدرن، پژوهش‌های علمی است، و از طریق بیش از یک قرن مطالعات نبوغ‌آمیز و مبتکرانه دانش و شناختی که نسبت به رفتار انسان داریم، گسترش و اصلاح یافته است تا به سطح والایی از پختگی امروز رسیده است.

این کتاب، تلاشی برای پر کردن شکاف بین همهٔ کتاب‌های درسی روان‌شناسی و پژوهش‌هایی است که وجود این کتاب‌ها را میسر ساخته‌اند. سفری است در خلال تاریخچهٔ سرتیترهای روان‌شناسی. امیدوارم که شیوه‌ای که چهل پژوهش انتخابی را ارائه کرده‌ام، یکایک آن‌ها را طوری برایتان زنده کند که بتوانید آن‌ها را در ذهن خود تجربه کنید. این کتاب برای همهٔ درس‌ها و برای هر کسی است که می‌خواهد درک بیشتری از ریشه‌های روان‌شناسی داشته باشد.

انتخاب مطالعه‌ها

مطالعاتی که در این کتاب آورده‌ایم، با دقت از میان پژوهش‌هایی که در کتاب‌های درسی و مجلات روان‌شناسی یافت می‌شوند، و از میان آن‌هایی که بزرگان پیشگام در بسیاری از شاخه‌های روان‌شناسی پیشنهاد داده‌اند، انتخاب شده‌اند. در هنگام انتخاب پژوهش، چهل پژوهش، هم از نقطه‌نظر تاریخی و هم از نظر حجم کتاب، تعداد واقع‌بینانه‌ای به‌نظر می‌رسید. می‌توان گفت که این مطالعات در میان مشهورترین، مهم‌ترین و تأثیرگذارترین پژوهش‌ها در تاریخ روان‌شناسی هستند. من از عبارت «می‌توان گفت» استفاده می‌کنم، زیرا بسیاری از کسانی که این کتاب را می‌خوانند، مایلند که در مورد برخی از این انتخاب‌ها بحث کنند. از این موضوع، یک نتیجه‌گیری قطعی می‌توانیم داشته باشیم: هیچ فهرست واحدی از چهل پژوهش وجود ندارد که همه را راضی کند. با این وجود، مطالعاتی که در اینجا آورده‌ایم، در زمان انتشار مناقشه‌های زیادی را برانگیختند، بعداً بیشترین پژوهش‌های مرتبط را به بار آوردند، قلمرو تازه‌ای را برای بررسی روان‌شناختی گشودند، دانشمان دربارهٔ رفتار انسان را اساساً متحول کردند و همچنان بسیار مورد استناد قرار می‌گیرند. این مطالعه‌ها بر اساس اینکه با کدام شاخهٔ اصلی روان‌شناسی بیشترین تناسب را دارند، سازمان‌دهی شدند: زیست‌شناسی و رفتار انسان؛ ادراک و هشیاری؛ یادگیری و شرطی‌سازی؛ هوش، شناخت و حافظه؛ رشد انسان؛ هیجان و انگیزش؛ شخصیت؛ آسیب‌شناسی روانی؛ روان‌درمانی و روان‌شناسی اجتماعی.

شیوهٔ ارائهٔ مطالعه‌ها

مطالعه‌های اصلی را به‌صورت کامل در این کتاب نیآورده‌ام؛ بلکه، در سرتاسر کتاب، آن‌ها را در قالبی ثابت، بحث و خلاصه کرده‌ام تا به شناخت واضح مطالعه‌هایی که ارائه شده‌اند، کمک کنم. هر مطالعه شامل بخش‌های زیر است:

۱. منبع دقیق و در دسترس که نشان می‌دهد مطالعه اصلی را کجا می‌توان یافت؛
۲. مقدمه‌ای کوتاه که پیشینه آن حوزه را که به مطالعه موردنظر ختم شده است و دلایل پژوهشگران برای انجام آن پروژه را خلاصه می‌کند؛
۳. قضایای نظری یا فرضیه‌هایی که مبنای پژوهش هستند؛
۴. توضیح دقیق طرح آزمایش و روش مورد استفاده برای انجام پژوهش، از جمله در صورت لزوم، معرفی شرکت‌کنندگان و نحوه جذب آن‌ها، توصیف ابزارها و مواد مورد استفاده و روندهای واقعی برای اجرای پژوهش؛
۵. خلاصه‌ای از یافته‌های مطالعه به صورت قابل درک و بدون استفاده از زبان فنی، آماری یا واژگان دشوار یک حوزه؛
۶. تفسیر معنای یافته‌ها بر اساس بحثی که خود نویسنده در مقاله اصلی انجام داده است؛
۷. اهمیت مطالعه برای رشته روان‌شناسی؛
۸. بحثی مختصر درباره یافته‌های پژوهشی بعدی در حمایت یا در تضاد با مطالعه و تردیدها و انتقادهای بعدی دیگران در آن حوزه؛
۹. نمونه‌ای از کاربردهای تازه و استندهایی که در مقاله‌های دیگران به مطالعه موردبحث شده است تا تأثیر مداوم آن مشخص شود؛
۱۰. منابعی برای مطالعه‌های بیشتر و روزآمدتر درباره مطالعه؛

در بسیاری از مواقع، دانشمندان به زبانی می‌نویسند که به راحتی قابل درک نیست. (حتی برای دانشمندان دیگر!) هدف اصلی این کتاب، این است که این بررسی‌ها را برای خواننده قابل درک و سهل الوصول کنیم و کاری کنیم تا شور و اشتیاق این اکتشاف‌های چشمگیر و مهم را تجربه کنید. هر جا ممکن و مناسب بود، برخی از مطالعات ارائه شده را ویرایش و ساده‌نویسی کرده‌ام تا مطالعه و درک کتاب آسان‌تر شود. با این حال، این کار با دقت انجام شد تا معنا و ظرافت مطالعه حفظ شود و تأثیر پژوهش به طور خلاصه و واضح بیان شود.

تازه‌های ویراست هشتم

ویراست هشتم کتاب «چهل پژوهش» که پیش‌رویتان است، تغییرات و افزوده‌های بنیادی و قابل ملاحظه‌ای دارد. بخش‌های «کاربردهای تازه» در اواخر هر مطالعه، به طور اساسی روزآمد شده‌اند. این بخش‌ها به صورت نمونه، برخی از استندهای اخیر به چهل پژوهش این کتاب را در قرن ۲۱ ذکر می‌کند. هر سال، بیش از ۱۰۰۰ مقاله پژوهشی به این چهل پژوهش، استناد می‌کنند! در سراسر این ویراست، نمونه کوچکی از این مقاله‌ها به اختصار خلاصه شده‌اند تا تأثیر مداوم هریک از این چهل پژوهش تحول‌آفرین در

روان‌شناسی را تجربه کنید.^۱ با مطالعه خلاصه‌های مختصر این مطالعه‌ها، قادر خواهید بود تا وسعت و غنای نقش‌آفرینی مداوم این چهل پژوهش تشکیل‌دهنده کتاب تا به امروز را ارج بنهید.

در طی سال‌های زیادی که از نگارش هفتمین ویراست این کتاب گذشته است، همواره از گفت‌وگو با همکارانی از بسیاری از شاخه‌های پژوهش‌های روان‌شناختی و پیشنهادهای مفید آن‌ها درباره تغییرات احتمالی در انتخاب مطالعه‌ها در دهه‌های بازمینی کتاب لذت برده‌ام. این گفت‌وگوها می‌توان گفت در حد قابل‌انتظار، موجب انتخاب چهل پژوهشی شده است که تاریخچه روان‌شناسی را بازنمایی می‌کنند.

همه این مطالعات، فارغ از کلاسیک و اعلا بودنشان که در صفحات بعدی بحث شده است، در یک مسئله مشترک هستند: اخلاق پژوهش. شاید مهم‌ترین سنگ‌بنای علم روان‌شناسی درک سخت‌گیرانه و پایبندی به مجموعه واضحی از راهنماهای اخلاق حرفه‌ای در هر پژوهشی باشد که در آن از انسان و حیوان استفاده می‌شود. بیا بید نگاهی مختصر به آن دسته از اصول اخلاقی بیندازیم که دانشمندان علوم اجتماعی سخت تلاش می‌کنند تا در هنگام دستیابی به اکتشافاتشان آن‌ها را رعایت کنند.

اخلاق در پژوهش‌های شامل شرکت‌کنندگان انسانی و حیوانی

بدون آزمودنی، انجام پژوهش علمی تقریباً غیرممکن است. در فیزیک، آزمودنی‌ها ماده و انرژی هستند؛ در گیاه‌شناسی زندگی گیاهی؛ در شیمی، مولکول‌ها، اتم‌ها و ذره‌های درون‌اتمی؛ و در روان‌شناسی، شرکت‌کنندگان، انسان‌ها هستند. گاهی در برخی از انواع پژوهش امکان استفاده از شرکت‌کنندگان انسانی وجود ندارد، به همین دلیل، آزمودنی‌های حیوانی جایگزین می‌شوند. با این حال، هدف نهایی پژوهش‌های حیوانی در روان‌شناسی، شناخت بهتر رفتار انسان است، نه مطالعه خود حیوانات. در این کتاب، در مورد پژوهش‌هایی خواهیم خواند که هم شامل آزمودنی‌های انسانی و هم آزمودنی‌های حیوانی می‌شوند. برخی از این مطالعه‌ها ممکن است باعث شوند تا در مورد اخلاق پژوهشگر در ارتباط با روندهایی که روی آزمودنی‌ها اجرا شده‌اند، تردید کنید. هر جا در کتاب که بخشی از مطالعه، شامل روندهای دردآور یا استرس‌آور باشد، در همان بخش به مسئله اخلاق اشاره می‌شود. با این حال، از آنجایی که مسئله اخلاق مسئله روز و امری بسیار پرنوسان است، در اینجا پیش از ذکر هریک از مطالعاتی که در کتاب توصیف می‌شوند، بحثی مختصر درباره آن دسته از راهنماهای اخلاقی آورده‌ایم که روان‌شناسان امروزی در همه پژوهش‌ها تابع آن‌ها هستند.

۱. در اینجا نویسنده فهرست مفصلی از مقالات جدیدی را که در این ویراست به آن‌ها استناد شده است، ذکر می‌کند. از آنجایی که ویراست‌های قبلی این کتاب به فارسی ترجمه نشده‌اند و فهرست کامل مقالات در انتهای هر مطالعه ذکر شده است، از ترجمه این قسمت اجتناب کردیم - ویراستار

پژوهش با شرکت کنندگان انسانی

انجمن روان شناسی آمریکا (APA) راهنماهای سخت گیرانه و واضحی را منتشر کرده است که پژوهشگران در هنگام اجرای آزمایش روی انسان‌ها باید آن‌ها را رعایت کنند. بخشی از مقدمه این راهنماها بدین صورت نوشته شده است:

روان‌شناسان در تلاش برای رعایت حقوق افرادی هستند که روی آن‌ها پژوهش می‌کنند و مراقبند که به آن‌ها آسیبی نزنند. روان‌شناسان در اعمال حرفه‌ای خود به دنبال تأمین رفاه و حقوق افرادی هستند که با آن‌ها تعامل دارند. ... هنگامی که بین وظایف و دغدغه‌های روان‌شناسان تضادی رخ می‌دهد، سعی می‌کنند که تضاد را به شکلی مسئولانه برطرف کنند تا از آسیب اجتناب شود یا به حداقل برسد. ... روان‌شناسان از استانداردهای حرفه‌ای رفتار پاسداری می‌کنند؛ نقش‌ها و وظایف حرفه‌ای خود را شفاف‌سازی می‌کنند؛ مسئولیت مناسب برای رفتارشان را می‌پذیرند و به دنبال مدیریت تعارض منافع هستند که به بهره‌کشی یا آسیب می‌انجامد. ... روان‌شناسان به شأن و ارزش همه انسان‌ها، حق انسان‌ها برای حریم خصوصی، محرمانگی و خودتعیین‌گری احترام می‌گذارند (گزیده‌ای از اصول اخلاقی و منشور رفتاری روان‌شناسان، ۲۰۰۳: بنگرید به <http://apa.org/ethics>).

امروزه پژوهشگران بسیار مراقب هستند که به این اصول پایبند بمانند و برای این کار در هنگام اجرای همه مطالعاتی که در آن‌ها از شرکت کنندگان انسانی استفاده می‌شود، اصول اخلاقی اساسی را رعایت می‌کنند. این اصول را می‌توان به قرار زیر گردآوری و خلاصه کرد:

۱. **محافظت در برابر آسیب.** شاید به نظر شما این اصل بیش از حد واضح باشد. البته که پژوهشگران موظفند که از شرکت کنندگان پژوهششان در برابر آسیب محافظت کنند؛ این طور نیست؟ پاسخ مثبت است! اما این همیشه قاعده‌ای سفت و سخت نیست. همان طور که در چند مورد از مطالعه‌های این کتاب خواهید دید، تا مدت‌ها پس از یک پژوهش مناقشه‌هایی در این مورد ادامه پیدا کرده است که آیا حقوق داوطلبان شرکت کننده نقض شده است و اینکه آیا پژوهشگران واقعاً قواعد اخلاقی دیگر را که در ادامه ذکر می‌شوند، رعایت کرده‌اند یا خیر. علاوه بر این، این محافظت باید فراتر از آزمایش ادامه یابد تا اگر شرکت کننده‌ای بعداً هر نوع فکر ناراحت کننده‌ای داشت، بتواند با پژوهشگران تماس بگیرد و با آن‌ها صحبت کند.

۲. **رضایت آگاهانه.** پژوهشگر باید به شرکت کنندگان احتمالی توضیح دهد که آزمایش در چه موردی است و از چه روندی استفاده می‌شود تا افراد بتوانند در مورد شرکت در پژوهش تصمیمی آگاهانه بگیرند. اگر فرد با این آگاهی با شرکت در پژوهش موافقت کند، به آن رضایت آگاهانه گفته می‌شود. همان طور که در این کتاب خواهید دید، گاهی هدف واقعی پژوهش را نمی‌توان افشا کرد، زیرا این کار باعث تغییر رفتار شرکت کننده می‌شود و یافته‌ها را مغشوش می‌سازد. در چنین مواقعی، هنگامی که از فریب استفاده می‌شود، باز هم باید به منظور دریافت رضایت آگاهانه اطلاعات کافی ارائه شود،

و آن بخش از آزمایش که پنهان می‌شود، باید هم از نظر اهمیت یافته‌های احتمالی توجیه‌پذیر باشد و هم اینکه در پایانِ مشارکت شرکت‌کنندگان، به آن‌ها بازگو شود. در پژوهش‌هایی که روی کودکان یا افراد نابالغ انجام می‌شود، رضایت والد یا قیم الزامی است و همین راهنماهای اخلاقی صادق است.

۳. آزادی کنار کشیدن در هر زمان. بخشی از موضوع رضایت آگاهانه این اصل است که همه شرکت‌کنندگان انسانی در همه پروژه‌های پژوهشی باید آگاه باشند که در هر زمانی می‌توانند آزادانه از پژوهش کنار بکشند. این قاعده به‌نظر غیرضروری می‌رسد، زیرا به‌نظر واضح است که هر آزمودنی‌ای که نسبت به روند پژوهش احساس ناراحتی زیادی دارد، به‌راحتی می‌تواند پژوهش را ترک کند. با این حال، این موضوع همیشه چندان هم سراسر نیست. به‌طور مثال، در بسیاری از مواقع، دانشجویان کارشناسی بابت مشارکت در آزمایش‌های روان‌شناختی نمره می‌گیرند. اگر آن‌ها احساس کنند که کنار کشیدن باعث می‌شود که نمره‌ای را که می‌خواهند، نگیرند، ممکن است برای این کار احساس آزادی نداشته باشند. هنگامی که به شرکت‌کنندگان برای مشارکت مبلغی پرداخت می‌شود، اگر کاری کنیم که احساس کنند که برای دریافت آن پول اجرای کامل آزمایش ضروری است، زمانی که می‌خواهند پژوهش را ترک کنند، این کار می‌تواند نوعی ترغیب غیراخلاقی را برای کنار نکشیدن به بار آورد. برای پرهیز از این مشکل، باید در همان ابتدای پژوهش و فقط برای حضور در آزمایشگاه نمره یا پول را دریافت کنند.

۴. محرمانگی. همه یافته‌های به دست آمده در آزمایش از شرکت‌کنندگان باید کاملاً محرمانه باقی بمانند، مگر اینکه توافق خاصی با شرکت‌کنندگان انجام شده باشد. این بدان معنا نیست که یافته‌ها را نمی‌توان گزارش و منتشر کرد، اما این کار به‌شکلی انجام می‌شود که داده‌های افراد قابل شناسایی نباشند. در بسیاری از مواقع، اصلاً از شرکت‌کنندگان اطلاعات شناسایی کننده دریافت نمی‌شود و همه داده‌ها ترکیب می‌شوند تا به میانگین تفاوت‌های میان گروه‌ها دست یابیم.

۵. گزارش‌گیری. در اغلب پژوهش‌های روان‌شناختی، هم در حین و هم پس از مطالعه، از روش‌های کاملاً بی‌ضرری استفاده می‌شود. با این حال، حتی روندهای به‌ظاهر بی‌ضرر گاهی می‌توانند عواطفی منفی، مانند ناکامی، خجالت‌زدگی یا نگرانی را ایجاد کنند. یکی از راه‌های محافظت در برابر این تأثیرات، الزام اخلاقی برای گزارش‌گیری است. پس از اینکه شرکت‌کنندگان، آزمایش را به‌طور کامل انجام دادند، به‌خصوص در آزمایش‌هایی که شامل هر نوع فریبی هستند، باید از آن‌ها گزارش‌گیری انجام شود. در جلسه گزارش‌گیری، مقصود و اهداف واقعی آزمایش به شرکت‌کنندگان توضیح داده می‌شود و به آن‌ها فرصت داده می‌شود تا هر پرسشی را که در مورد تجربه‌شان دارند، مطرح کنند. اگر هرگونه احتمال برای به جا ماندن پس‌تأثیر آزمایش وجود دارد، پژوهشگران باید اطلاعات تماسی را به شرکت‌کنندگان ارائه کنند تا اگر در آینده هر نوع دغدغه‌ای داشتند، تماس بگیرند.

وقتی که دارید مطالعه‌های این کتاب را می‌خوانید، ممکن است چند مطالعه را بیابید که برخی از این اصول اخلاقی را نقض کرده‌اند. این مطالعه‌ها مدت‌ها پیش از به وجود آمدن راهنماهای رسمی اخلاق در پژوهش انجام شده‌اند و بر اساس اصول اخلاقی امروز قابل تکرار نیستند. با این همه، نبودن راهنماهای اخلاقی توجیهی برای سوءرفتار پژوهشگران پیشین نیست. هریک از ما باید پیش خودمان آن محققان و کارهایشان را قضاوت کنیم و لازم است مانند روان‌شناسان از اشتباه‌های گذشته بیاموزیم.

پژوهش با آزمودنی‌های حیوانی

یکی از داغ‌ترین موضوعات بحث درون و بیرون از جامعه علمی مسئله اخلاق در پژوهش‌های حیوانی است. تعداد گروه‌های حافظ حقوق حیوانات رو به افزایش است و هر روز صریح‌تر و مبارزتر می‌شوند. امروزه در مورد آزمودنی‌های حیوانی نسبت به شرکت‌کننده‌های انسانی مناقشه بیشتری وجود دارد. دلیل این موضوع احتمالاً این است که نمی‌توان مانند انسان‌ها با رضایت آگاهانه، آزادی کنار کشیدن یا گزارش‌گیری از حیوانات مراقبت کرد. علاوه بر این، بنیادگراترین فعالان حقوق حیوانات، این دیدگاه را مطرح می‌کنند که ارزش همه موجودات زنده بر اساس میزانی که درد را حس می‌کنند درجه‌بندی می‌شود. بر اساس این مفهوم‌سازی، ارزش حیوانات با انسان‌ها برابر است و بنابراین، هر نوع استفاده انسان‌ها از حیوانات غیراخلاقی تلقی می‌شود. این استفاده می‌تواند شامل خوردن مرغ، پوشیدن لباس چرم و داشتن حیوانات خانگی باشد (که بر اساس دیدگاه برخی از فعالان حقوق حیوانات نوعی برده‌داری است).

در یک سوی طیف، بسیاری از افراد بر این باورند که پژوهش روی حیوانات، غیرانسانی و غیراخلاقی است و باید ممنوع شود. با این حال، تقریباً همه دانشمندان و بیشتر مردم بر این باورند که استفاده محدود و شفقت‌آمیز از حیوانات در پژوهش ضروری و سودمند است. بسیاری از داروهای نجات‌دهنده زندگی و فنون پزشکی از طریق استفاده از آزمودنی‌های آزمایش‌های حیوانی ساخته شده‌اند. همچنین، در پژوهش‌های روان‌شناختی برای مطالعه مسائلی همچون افسردگی، رشد مغز، ازدحام بیش از حد و فرایندهای یادگیری نیز اغلب از حیوانات به‌عنوان آزمودنی استفاده شده است. دلیل اصلی استفاده از حیوانات در پژوهش این است که انجام پژوهش مشابه روی انسان‌ها کاملاً غیراخلاقی است. به‌طور مثال، تصور کنید که می‌خواهید تأثیر بزرگ کردن شیرخواران در محیطی غنی با فعالیت‌ها و اسباب‌بازی‌های زیاد را با محیطی فقیر بدون اینکه کار زیادی بتوان کرد، مقایسه کنید. گمارش انسان‌های شیرخوار در این دو موقعیت متفاوت عملاً غیرممکن است. با این حال، اغلب افراد موافقند که برای کشف یافته‌هایی که برای انسان‌ها تا این حد مهم هستند، می‌توان بدون دغدغه اخلاقی زیادی این موضوع را روی موش‌ها مطالعه کرد (مطالعه دوم فصل اول درباره پژوهش روزنروایگ و بنت را ملاحظه کنید).

انجمن روان‌شناسی آمریکا علاوه بر راهنمایی که در مورد شرکت‌کنندگان انسانی دارد، قواعد سفت‌وسختی نیز دارد که بر پژوهش‌های دارای آزمودنی‌های حیوانی حکم‌فرما هستند. هدف از طراحی این قواعد،

اطمینان از رفتار مشفقانه با حیوانات است. در این قواعد، لازم است که حیوانات آزمایشگاهی، محل سکونت، تغذیه، نظافت و مراقبت بهداشتی مناسب را دریافت کنند. وارد آوردن هر نوع درد غیرضروری به حیوان ممنوع است. بخشی از راهنماهای انجمن روان‌شناسی آمریکا در مورد رفتار اخلاقی برای مراقبت و استفاده از حیوانات (۲۰۰۴) بدین صورت نوشته شده است:

حیوانات در طول اقامت خود در تشکیلات باید مراقبت مشفقانه و شرایط سالم داشته باشند. ... روان‌شناسان تشویق می‌شوند که غنی‌سازی محیط حیوانات آزمایشی‌شان را در نظر داشته باشند و باید از پژوهش‌های مربوط به آسایش و غنی‌سازی گونه‌هایی که روی آن‌ها کار می‌کنند، آگاه بمانند. ... هنگامی که روندهای رفتاری مختلفی در دسترس است، باید از آن‌هایی استفاده شود که ناراحتی حیوان در کمترین اندازه ممکن است. زمانی که از موقعیت‌های آزارنده استفاده می‌شود، روان‌شناسان باید پارامترهای تحریک را در کمترین سطح، هر چند متناسب با اهداف پژوهش تنظیم کنند. روان‌شناسان تشویق می‌شوند که اگر منطقی بود، محرک‌های دردناک را روی خودشان امتحان کنند.

(<http://apa.org/science/anguide.html> به (بنگرید به

در این کتاب، در بسیاری از مطالعه‌ها از آزمودنی‌های حیوانی استفاده شده است. علاوه بر ملاحظه‌های اخلاقی چنین پژوهش‌هایی، مشکلاتی نیز در زمینه کاربست یافته‌های به دست آمده از حیوانات در مورد انسان‌ها پدید می‌آید. در این کتاب، در هر مطالعه‌ای که شامل پژوهش حیوانی است، این مسائل بحث شده است. هر فرد، چه پژوهشگر باشد و چه دانشجو، در هر مورد خاص باید در مورد پژوهش حیوانی به‌طور کلی و توجیه‌پذیری استفاده از آزمودنی‌های حیوانی نزد خود تصمیم‌گیری کند. اگر با این نظر موافقتی که در برخی شرایط خاص، پژوهش حیوانی قابل قبول است، در این کتاب برای هر مطالعه‌ی مشتمل بر حیوانات، باید تصمیم بگیرید که آیا ارزش یافته‌های مطالعه، از روش مورد استفاده حمایت می‌کند یا خیر.

نکته آخر در مورد مسئله آزمودنی‌های حیوانی، شامل تحولی است که به‌عنوان واکنش به دغدغه‌های عمومی نسبت به بدرفتاری‌های احتمالی رخ داده است. شهر کمبریج در ایالت ماساچوست، که یکی از اصلی‌ترین مراکز پژوهشی دنیا و محلی برای مؤسساتی مانند دانشگاه هاروارد و مؤسسه فناوری ماساچوست (MIT) است، با تشکیل جایگاه شغلی *مأمور ویژه حیوانات آزمایشگاهی* در گروه سلامت کمبریج در این مسیر پیشگام شده است.

(بنگرید به <http://www.cambridgepublichealth.org/services/regulatory-activities/lab-animals>)

این نخستین جایگاه شغلی دولتی از این نوع در ایالات متحده بوده است. کمبریج و بسیاری از دانشگاه‌های پژوهشی در این شهر، میزبان ۴۴ آزمایشگاه است که خانه ۲۰۰،۰۰۰ حیوان هستند. مسئولیت این مقام ویژه این است که از رفتار مشفقانه و مناسب نسبت به همه آزمودنی‌های حیوانی در همه جنبه‌های فرایند پژوهش، از اقامتگاه حیوانات گرفته تا روش مورد استفاده برای اجرای پروتکل‌های پژوهشی اطمینان حاصل کند. اگر معلوم شود که آزمایشگاهی قوانین سخت‌گیرانه کمبریج درباره مراقبت مشفقانه از حیوانات

آزمایشگاهی را نقض کرده است، این مأمور ویژه این اختیار را دارد که تا روزانه ۳۰۰ دلار جریمه را به آزمایشگاه تحمیل کند. تا زمانی که این متن نوشته می‌شود، فقط یک مورد از چنین جریمه‌ای تحمیل شده است؛ که مبلغ آن ۴۰،۰۰۰ دلار (برای ۱۳۳ روز نقض قوانین) بوده است. تشکیلاتی که این جریمه را باید بپردازد، گویا به صورت عمدی نسبت به قوانین رفتار با حیوانات بی‌اعتنایی کرده است. در همه پرونده‌های دیگر، هر تشکیلاتی که مشخص شد که در حال نقض مقررات هستند، مشتاقانه و به سرعت مشکل را برطرف کردند. مطالعه‌هایی که در این کتاب تجربه خواهید کرد، از جنبه‌های بسیار و در اندازه‌های متفاوتی برای همه افراد نوع بشر سودمند بوده است. تاریخچه پژوهش‌های روان‌شناختی نسبتاً کوتاه است؛ اما سرشار از غنا و هیجان ناشی از کشف طبیعت انسان است.

قدردانی

مایلم مراتب قدردانی خودم را نسبت به اشلی داج، سردبیر انتشارات پیرسون، برای کمک‌ها و یاری‌های مستمر و هوشمندانه‌اش ابراز کنم. برای این ویراست، صمیمانه از تانیمه مهر، دبیر بازاریابی انتشارات پیرسون، سوگند جونجا، تولیدکننده محتوا در انتشارات پیرسون و بانوپراکاش شرلا مدیر پروژه در اسپی گلوبال تشکر می‌کنم.

از همکاران روان‌شناسم در این زمینه که وقت، علاقه و تلاش خود را صرف کرده‌اند تا نظرات، پیشنهادات و خرد خود را در رابطه با این ویراست و ویراست‌های قبلی چهل پژوهش با من در میان بگذارند، سپاسگزارم. من در هر فرصتی تلاش کرده‌ام که بینش ارزشمند آن‌ها را در هر ویراست بگنجانم. تقدیم به خانواده‌ام، دوستانم و دانشجویانم که در طول بیش از بیست سال گذشته به شیوه‌های ملموس و ناملموس زیادی در تاریخچه این کتاب شرکت کرده‌اند (می‌دانید که هستید)، همچنان بهترین آرزوها و تشکر صمیمانه خود را تقدیم می‌کنم.